

Státní okresní archiv Tachov

223107010

Inventář

Archivní pomůcka č. 508

NAD č. 1277

Značka archivního souboru: ZO KSČ Velké Dvorce

KSČ - závodní organizace Státní statek Velké Dvorce, národní podnik

1950-1963

Zpracoval: Bc. Miroslav Vetrák

Tachov 2024

I. Dějiny původce archivního souboru	3
Komunistická strana Československa. Závodní organizace Státní statek Velké Dvorce, národní podnik (Velké Dvorce, Přimda, Tachov, Česko : působnost od 1950-působnost do 1963)	3
II. Dějiny archivního souboru	7
III. Archivní charakteristika archivního souboru	7
IV. Tematický popis a obsah archivního souboru	7
V. Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení archivní pomůcky	8
Příloha č. 1 - Seznam použitých zkratk	9
Jednotky popisu	10
Materiály vzniklé z vlastní činnosti	10
Korespondence s nadřízenými orgány	10
Rejstřík korporativní	11

I. Dějiny původce archivního souboru

Komunistická strana Československa. Závodní organizace Státní statek Velké Dvorce, národní podnik (Velké Dvorce, Přimda, Tachov, Česko : působnost od 1950-působnost do 1963)

CAM: 164213

místní organizace politické strany

Užití jména: úřední, čeština

Variantní označení: Komunistická strana Československa. Závodní organizace Státní statek Velké Dvorce, užití: historická/dřívější podoba, čeština
Závodní organizace Komunistické strany Československa Velké Dvorce, užití: historická/dřívější podoba, čeština
Závodní organizace KSČ Velké Dvorce, užití: historická/dřívější podoba, čeština
ZO KSČ Velké Dvorce, užití: zkratka/akronym, čeština

Působnost od: 1950

Poznámka ke vzniku: první dochovaný zápis ze schůze

Působnost do: 1963

Vztahy:

sídlo: Velké Dvorce (Přimda, Tachov, Česko)

Dějiny

Přesné datum vzniku závodní stranické organizace ve Velkých Dvorcích nelze stanovit. První písemné záznamy pocházejí z listopadu 1950 a potvrzují, že tato organizace působila v podniku státního statku Velké Dvorce ještě před tímto datem. Již v tomto období fungovala velkodvorecká stranická organizace současně jako nadřízená pro dílčí stranické subjekty ve Velkých Dvorcích a Rozvadově. Hlavní zájem činnosti organizace se soustředil převážně na otázku zemědělské výroby, především pak řádné plnění úkolů pětiletého plánu. Kromě toho ovlivňovala také činnost funkcionářů Místního národního výboru (dále MNV) Velké Dvorce a MNV Rozvadov. Zásadním způsobem dále zasahovala do chodu dalších MNV, v jejichž obvodech působila jednotlivá pracovní střediska státního statku ve Velkých Dvorcích. Jednalo se o MNV Hoštka, Labuť a Svatá Kateřina. Organizovala a vyhodnocovala rovněž pravidelné „roky stranického školení“.

V roce 1950 předsedal dílčí organizaci ve Velkých Dvorcích Stanislav Paděra a organizaci v Rozvadově vedl Jaroslav Hochman. Ve společné zastřešující organizaci Komunistické strany Československa (dále KSČ) bylo tehdy registrováno 30 členů. Tito členové se setkávali na pravidelných či mimořádných stranických schůzích zpravidla dvakrát až třikrát do měsíce. K jejich setkávání docházelo zejména v prostorách velkodvoreckého zámku a nárazově také v kanceláři ředitelství státních statků ve Velkých Dvorcích a v hostinci manželů Pláničkových čp. 5 v téže obci a zcela výjimečně také v Rozvadově.

Roku 1950 proběhla v okrese Tachov masová prověrka členů a kandidátů KSČ na všech stranických úrovních. Uvedená prověrka však nebyla dokončena. Namísto toho došlo k rychlé výměně stranických legitimací, kdy některým členům KSČ nebyly vydány nové. Zároveň byla zahájena reorganizace všech stranických organizací KSČ. Personální změna se dotkla prakticky každé menší stranické organizace v okrese. V průběhu roku byl odvolán ředitel státního statku ve Velkých Dvorcích a po kritice z Okresního výboru (dále OV) KSČ Tachov a sebekritice složili funkci oba předsedové dílčích stranických organizací při státním statku Velké Dvorce. Aby si zajistil výměnu členské legitimace, neváhal bývalý předseda Stanislav Paděra přiznat, že naprosto selhal na všech úrovních vedení celozávodní organizace a přislíbil, že jako řadový člen vykoná vše pro to, aby se to již neopakovalo.

V březnu 1951 byl do funkce předsedy zastřešující organizace ve Velkých Dvorcích zvolen Josef Šindelář a rozvadovskou organizaci po volbách vedl Josef Makovský. Po hlasování se

rozvadovská část organizace pokusila navrhnout rozdělení obou organizací, přítomní zástupci OV KSČ Tachov to však zamítli. Nový ambiciózní předseda Josef Šindelář zcela změnil strukturu závodní organizace. Jednak začal sázet na enormní spolupráci s OV KSČ v Tachově a hlavně byly vytvořeny nové organizační pozice.

Ačkoliv se nové vedení organizace snažilo zcela změnit dosavadní přístup k plnění zadaných politických a hospodářských úkolů, situace ve Velkých Dvorcích se podstatně nezměnila. Obavy ze ztráty členství v KSČ byly rychle rozptýleny po několika vlnách výměn stranických legitimací. V praxi potom docházelo k tomu, že si při jednání na schůzích organizace jednotliví členové mezi sebou vzájemně vyřizovali osobní účty. Pravidelná setkání tak běžně sklouzávala k hádkám, které musela řešit až intervence z OV KSČ Tachov.

Předseda organizace Josef Šindelář byl v červenci 1951 přeložen na jiný státní statek. Ostatní členové předsednictva dílčího výboru ve Velkých Dvorcích poté rezignovali na svoje funkce a do volby nového předsednictva vedl obě organizace rozvadovský předseda Josef Makovský. Ještě v červenci 1951 (27. 7.) proběhly nové volby a v čele předsednictva závodní organizace ve Velkých Dvorcích stanul Vojtěch Kofl, který vedl organizaci ještě v roce 1959.

Po roce 1960, kdy byl zřízen Státní statek Velké Dvorce jako národní podnik zahájil svoji činnost rovněž příslušný celozávodní výbor KSČ, jehož součástí se stal i ZO KSČ ve Velkých Dvorcích. Dochované archiválie z činnosti závodní organizace však neumožňují rekonstruovat její další vývoj.

Vnitřní struktury korporace

Komunistická strana Československa (dále KSČ) se po roce 1945 ve své činnosti řídila organizačními řády a počínaje rokem 1952, resp. 1954 stanovami. Podle těchto řádů a stanov existoval nejvyšší řídicí orgán Komunistické strany Československa – sjezd KSČ, resp. ústřední výbor, k jehož volbě docházelo na pravidelném sjezdu strany. Sjezd strany se konal jednou za čtyři roky (mimořádný sjezd KSČ svolával ústřední výbor ze své iniciativy či na žádost více než jedné třetiny základních organizací).

Ústřední výbor představoval nejvyšší orgán strany v období mezi sjezdy. Dozoroval a řídil veškerou činnost KSČ a jednotlivých členů. Staral se nejen o stranickou politiku, ale kontroloval taktéž hospodaření se stranickým majetkem. Schvaloval představitele strany na politické funkce a přímo je instruoval v jejich činnosti. Navrhoval vedoucí funkcionáře v ústředním měřítku a v krajích.

Krajskou organizaci tvořily všechny okresní organizace v hranicích kraje. Nejvyšším orgánem krajské organizace byla krajská konference, kterou svolával krajský výbor nejméně jednou za dva roky (mimořádnou konferenci svolával krajský nebo ústřední výbor z naléhavých důvodů či na žádost více než jedné třetiny okresních organizací kraje). Krajské konference se účastnili delegáti řádně volení na okresních konferencích.

Okresní organizaci utvářely všechny základní organizace (závodní, místní, atd.) v hranicích okresu. Nejvyšší orgán okresní organizace představovala okresní konference svolávaná okresním výborem jednou ročně, podle stanov z roku 1962 jednou za dva roky a od roku 1971 jedenkrát za dva až tři roky. Mimořádná okresní konference mohla být svolána po dohodě s krajským výborem a po schválení ústředním výborem. Při naléhavé potřebě, nebo na žádost více než jedné třetiny základních organizací, ji mohl svolat vyšší stranický orgán.

Základní organizace se dělily na organizace závodní a místní. Závodní a místní organizace (dále ZO) byly zakládány podle směrnic ústředního výboru v závodech, dopravních a obchodních organizacích, na státních stacích, ve strojních a traktorových stanicích, v jednotných zemědělských družstvech, úřadech, školách, institucích, v jednotkách ozbrojených sil, na vesnicích, ve městech apod., avšak pouze tam, kde působili nejméně tři členové (organizační řád 1949 a později stanov 1962) strany. V podnicích, závodech a úřadech, kde se nalézal větší počet straníků, se utvářely ZO v dílnách, provozech, na stavbách a ve výrobních úsecích. Jednotlivé organizace pak na celozávodních stranických schůzích volily celozávodní či podnikový výbor. Obdobným způsobem mohly pracovat ZO o vyšším počtu členů, které se zpravidla dělily na tzv. dílčí organizace. Těmto dílčím organizacím posléze připadla možnost (na základě povolení okresního výboru) přijímat a vylučovat členy, ukládat stranické tresty, volit delegáty na konference a hospodařit podle rozpočtu. Každá z nově utvořených organizací musela být potvrzena

okresním výborem.

Kromě běžných často zaměnitelných názvů základní/závodní organizace lze o téměř totožném stírání významu názvů organizací hovořit také v případě místních organizací, jejichž ekvivalent, zejména na venkově, představovaly vesnické či často nesprávně nazývané venkovské organizace. Co do funkce a významu se svým účelem prakticky shodovaly s organizacemi základními.

Nejvyšší orgán základní organizace představovala členská schůze, která se svolávala nejméně jednou v měsíci. Na ustavující či výroční schůzi se volil výbor: předseda a dalších 7 - 10 členů (organizace nad 20 členů). Následně došlo k volbě dvou revizorů. Organizace do 20 členů měla 3 - 5 členný výbor, do pěti členů důvěrníka (organizační řád 1949), či počet členů stanovil okresní výbor KSČ a organizace do deseti členů volila výbor o třech členech, nebo si podle podmínek se souhlasem okresního výboru KSČ volila důvěrníka a jeho zástupce (stanovy 1962). Výbor zvolil svého předsedu, který musel být nejméně tři roky členem strany, přičemž okresní výbor KSČ mohl udělit výjimku. Kontrolou nad hospodařením s finančními a ostatními prostředky byli pověřeni další dva až tři členové výboru. Kromě toho měli taktéž dohlížet na kontrolu při dodržování směrnic ústředního výboru KSČ a vedení členské evidence a stranické administrativy. Výbor ZO KSČ především zajišťoval plnění usnesení členských schůzí a řídil veškerou práci stranické organizace mezi členskými schůzemi. O své činnosti a stavu organizace podával každý měsíc zprávu členské schůzi.

ZO KSČ ve Velkých Dvorcích byla složena ze dvou dílčích organizací se sídly v Rozvadově a velkých Dvorcích. V březnu 1951 mělo celozávodní vedení organizace 18 členů, kdy každou dílčí organizaci spravovalo 9 volených zástupců. Struktura obou organizací vypadala následovně - předseda, místopředseda, hospodář, jednatel, kulturní a propagační referent, dva desítkoví důvěrníci a dva revizoři účtů. Funkci místopředsedy zastřešující závodní organizace zastával automaticky vedoucí dílčí organizace v Rozvadově. V rámci organizace začala navíc nově působit také vlastní kádrová komise.

Funkce korporace

Agitační a organizační práce mezi pracujícími k uskutečňování stranických hesel a usnesení a zajišťování řízení místního tisku (závodní časopis, nástěnné noviny atd.);

získávání nových členů do strany a jejich politická výchova;

organizování politického vzdělání členů a kandidátů strany a kontrola, jak si osvojují minimum znalostí marxismu-leninismu; v případě závodní organizace KSČ ve Státním statku Velké Dvorce: organizace a vyhodnocování pravidelných vzdělávacích akcí „Rok stranického školení“;

mobilizace pracujících k plnění pětiletého plánu, k upevňování pracovní a státní disciplíny a k rozvíjení socialistického soutěžení;

provádění výkonu práva kontroly činnosti správy podniku - udržování stálého styku s vedením závodu, vyžadování zpráv o hospodářské činnosti, projednávání

plnění výrobních plánů, upozorňování na nedostatky a aktivní podíl na jejich odstraňování;

boj proti nepořádku a neehospodárnému vedení práce ve státním statku a každodenní péče o zlepšování kulturních a životních podmínek pracujících;

rozvíjení kritiky a sebekritiky a výchova komunistů v duchu nesmiřitelného poměru k nedostatkům;

pomoc členům a kandidátům strany pověřeným veřejnou funkcí nebo prací v mimostranických organizacích, aby vzorně plnili své povinnosti, a péče o to, aby se odpovídali ze své činnosti stranickým orgánům;

aktivní účast na celostátním hospodářském a politickém životě;

schvalování kandidátů do místního národního výboru a řízení práci komunistů v tomto orgánu - v případě závodní organizace KSČ ve Státním statku Velké Dvorce: ovlivňování činnosti funkcionářů MNV Velké Dvorce a Rozvadov a zasahování do chodu dalších MNV, v jejichž obvodech působila jednotlivá pracovní střediska státního statku ve Velkých Dvorcích - MNV Hošťka, Labuť a Svatá Kateřina.

Normy - konstitutivní

Organizační řád Komunistické strany Československa vydaný Ústředním výborem KSČ, 1949.

Stanovy Komunistické strany Československa přijaté celostátní konferencí KSČ dne 18. prosince 1952 a schválené včetně změn X. sjezdem KSČ dne 15. června 1954.

Stanovy Komunistické strany Československa schválené X. sjezdem KSČ dne 15. června

1954 a doplněné celostátní konferencí KSČ dne 15. června 1956 a XI. sjezdem KSČ dne 21. června 1958.

Stanovy Komunistické strany Československa : schválené XII. sjezdem KSČ dne 8. prosince 1962.

Zdroje informací

I. Prameny

Nové státní statky na okrese. Jiskra: orgán OV KSČ a ONV v Tachově, 1960, roč. XI, č. 30 (13. 7. 1960), s. 1.

Organizační řád Komunistické strany Československa vydaný Ústředním výborem KSČ, 1949.

Stanovy Komunistické strany Československa přijaté celostátní konferencí KSČ dne 18. prosince 1952 a schválené včetně změn X. sjezdem KSČ dne 15. června 1954.

Stanovy Komunistické strany Československa schválené X. sjezdem KSČ dne 15. června 1954 a doplněné celostátní konferencí KSČ dne 15. června 1956 a XI. sjezdem KSČ dne 21. června 1958.

Stanovy Komunistické strany Československa : schválené XII. sjezdem KSČ dne 8. prosince 1962.

Státní okresní archiv Tachov, KSČ - závodní organizace Státní statek Velké Dvorce, národní podnik.

II. Literatura

KOS, Zdeněk. Zkratky, značky, akronymy. Praha : Horizont, 1983.

II. Dějiny archivního souboru

Dějiny jednotky popisu:

Je zřejmé, že původce nevěnoval svým dokumentům náležitou péči, neboť se dochovalo pouze jejich torzo. Vzhledem k povaze dochovaného materiálu nelze prokázat, jaký registraturní plán (pokud vůbec nějaký byl) původce dodržoval.

Přímý zdroj akvizice:

Dochované archiválie byly do archivu předány spolu s archiváliemi MNV Velké Dvorce a teprve při pořádání archivního fondu MNV Velké Dvorce byly řádně identifikovány.

III. Archivní charakteristika archivního souboru

Způsob uspořádání:

V průběhu inventarizace MNV Velké Dvorce v roce 2016 byly z fondu vytříděny archiválie vzešlé z činnosti závodní organizace KSČ ve Velkých Dvorcích a byl založen nový EL NAD 1277. Konkrétně se jednalo o knihu zápisů ZO KSČ z let 1950–1951 a 1 karton spisů z let 1959 o rozsahu 0,04 bm.

V průběhu inventarizačních prací došlo ke správnému určení názvu původce archiválií a tím pádem i ke změně názvu archivního fondu. Zároveň byla upřesněna datace spisů v kartonu na 1959-1963, v důsledku čehož byla upravena i celková datace fondu.

Pro snazší přehlednost a orientaci v archivním fondu zvolil zpracovatel vlastní, jednoduché pořádací schéma. Archiválie byly roztříděny tematicky a dále chronologicky. Bylo provedeno rozdělení do dvou základních oddílů – materiály vzniklé z vlastní činnosti a korespondence s nadřízenými orgány a ostatními organizacemi.

V archivním fondu ZO KSČ Velké Dvorce nebylo provedeno vyřazení archiválií z evidence NAD z důvodu přehodnocení významu.

Budoucí přírůstky:

Budoucí přírůstky nejsou očekávány.

Fyzický stav jednotky popisu a technické požadavky:

Nepoškozený.

Pravidla zpracování:

Metodický pokyn pro inventární zpracování fondů KSČ ve Státním oblastním archivu v Plzni čj. SOAP/00-2073/05-01 ze dne 21. 8. 2005

Metodický pokyn ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek čj. SOAP/006-0767/2010 ze dne 1. 4. 2010.

Základní pravidla pro zpracování archiválií ver. 3.1. Vyšlo v Metodickém pokynu č. 4/2022 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra.

IV. Tematický popis a obsah archivního souboru

Tematický popis:

Rozsah archivního fondu ZO KSČ Velké Dvorce je torzovitý a do činnosti a poměrů v organizaci ve Velkých Dvorcích umožňuje nahlédnout omezeně. Pouze kniha zápisů přináší informace, které věrně odrážejí stav organizace ve Velkých Dvorcích a Rozvadově v letech 1950-1951.

Jazyk archiválií popsaných pomůckou:

čeština

Jazyk archivního souboru (v evidenci NAD):

čeština

Počet zpřístupněných evidenčních jednotek:

Evidenční jednotka	Počet	Datace
úřední knihy	1	2.11.1950-28.12.1951
kartony	1	1959-1963

V. Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení archivní pomůcky

Informace o zpracování:

Archivní fond uspořádal a inventář vyhotovil v roce 2020 M. Vetrák ve Státním okresním archivu Tachov. Archivní pomůcka byla dokončena v říjnu 2024.

Prameny a literatura:

Viz Zdroje informací v I. kapitole.

Zpracovatel jednotky popisu: Vetrák, Miroslav, Bc. (působnost od 1998-)

Datum popisu: 25. říjen 2024

Příloha č.1 - Seznam použitých zkratk

AP	archivní pomůcka
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
kar	karton
KSČ	Komunistická strana Československa
MNV	místní národní výbor
OV	okresní výbor
o. z.	oborový závod
poř. č.	pořadové číslo
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni
ukn	úřední kniha
ÚV	ústřední výbor
ZO	základní, závodní organizace

Úrov.	Označení Obsah	Poř. č.	Ukládací číslo Datace
	223107010/1277	1	
	KSČ - závodní organizace Státní statek Velké Dvorce, národní podnik		
1	1	2	
	Materiály vzniklé z vlastní činnosti		
2	1//1	3	ukn 1
	Kniha zápisů ze zasedání ZO KSČ 2. 11. 1950 - 28. 12. 1951 <i>V úplném závěru knihy je připojen seznam členů organizace</i>		
2	1//2	4	kar 1
	Zápis ze schůze vedení statku a Revolučního odborového hnutí - farma Velké Dvorce 11. 3. 1959		
2	1//3	5	kar 1
	Prezenční listiny k zasedáním ZO KSČ 1959		
2	1//4	6	kar 1
	Plány práce a školení 1959, 1963		
1	2	7	
	Korespondence s nadřízenými orgány		
2	2//1	8	kar 1
	Děkovný dopis odeslaný OV KSČ Tachov 10. 3. 1959		

Rejstřík korporativní

Komunistická strana Československa. Závodní organizace Státní statek Velké Dvorce, národní podnik (Velké Dvorce, Přimda, Tachov, Česko : působnost od 1950-působnost do 1963), místní organizace politické strany

1

Název archivní pomůcky: KSČ - závodní organizace Státní statek Velké Dvorce, národní podnik

Značka archivního souboru: ZO KSČ Velké Dvorce

Časové rozmezí archivní pomůcky: 1950-1963

Počet evidenčních jednotek zpřístupněných archivní pomůckou: 2 (ukn, 1, 2.11.1950-28.12.1951; kar, 1, 1959-1963)

Počet jednotek popisu, které lze na základě archivní pomůcky zpřístupnit: 8

Rozsah archivní pomůckou zpřístupněných archiválií: 0,04 bm

Stav archivní pomůckou zpřístupněných archiválií ke dni: 25. října 2024

Zpracovatel archivního souboru: Bc. Miroslav Vetrák

Archivní pomůcku sestavil: Bc. Miroslav Vetrák

Počet stran archivní pomůcky: 12

Archivní pomůcku schválil: Mgr. Jan Edl, 25. října 2024 (čj. SOAP/90-271/2024)